

کارآموزی در عرصه، واحد درسی رشته‌ی بهداشت عمومی از دیدگاه دانشجویان و گروه

آموزشی: یک پژوهش کیفی

دکتر پیمان پرویزراد^۱، سارا رضائی^۳

rezaeii.sara@gmail.com

نویسنده مسؤل: ساری، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، دانشکده‌ی بهداشت

دریافت: ۹۱/۱۲/۲۸ پذیرش: ۹۲/۷/۱۵

چکیده

زمینه و هدف: دانش‌آموختگان رشته‌ی بهداشت عمومی پس از فراغت از تحصیل، کارشناس حرفه‌ای در نظام سلامت خواهند بود تا با قرار گرفتن کنار سایر کارکنان سلامت، مسوولیت تامین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه را به عهده گیرند برای انجام این مهم دانشجویان فوق باید دانش و مهارت لازم را عمدتاً در دوره‌ی کارآموزی، کسب نمایند، این پژوهش با هدف بررسی واحد درسی کارآموزی رشته‌ی بهداشت عمومی از طریق کسب عمیق دیدگاه‌های گروه آموزشی و دانشجویان مربوطه در دانشگاه علوم پزشکی مازندران انجام گرفت.

روش بررسی: در این پژوهش کیفی، نمونه‌گیری به شکل هدفمند از بین جامعه کارآموزان، فارغ‌التحصیلان و گروه آموزشی بهداشت عمومی در دانشکده‌ی بهداشت انجام شد و مصاحبه‌هایی به صورت نیمه ساختار یافته صورت گرفت. بنابراین نتایج حاصل از مصاحبه‌ها، ما را برای انتخاب نمونه‌ی بعدی راهنمایی کرده، به ترتیب نمونه‌های بعدی به دست آمدند تا جایی که دیگر ایده جدیدی به دست نیامد، پس از گردآوری اطلاعات از نمونه‌ها به تعداد یازده نفر، یافته‌های پژوهش به روش آنالیز محتوا، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: از تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر پنج درون‌مایه اصلی و تعدادی درون‌مایه فرعی حاصل شد. ارزیابی سرفصل‌های کارآموزی، انتظارات از کارآموزی، انگیزه‌ی دانشجویان از حضور در کارآموزی، پرورش مهارت‌های غیرفنی و مدیریت و برنامه‌ریزی کارآموزی از این دسته‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه نشان داد که ضعف برنامه‌ریزی منسجم عامل بروز مشکلات عمده در کارآموزی دانشجویان می‌باشد، لذا لازم است مسوولان با برنامه‌های منسجم‌تر در جهت ارتقای کیفیت کارآموزی گام بردارند.

واژگان کلیدی: کارآموزی در عرصه، بهداشت عمومی، مطالعه کیفی.

مقدمه

دانش‌آموختگان پس از فراغت از تحصیل، کارشناس حرفه‌ای در نظام سلامت خواهند بود تا با قرار گرفتن کنار سایر کارکنان و مدیران سلامت، مسوولیت تامین حفظ و ارتقای سلامت جامعه را به عهده گیرند. برای انجام این مهم دانشجویان فوق باید دانش و مهارت لازم را در دانشکده‌های بهداشت فرا

دانشجویان گروه علوم پزشکی به منظور داشتن حداکثر کارایی برای حرفه‌ی آینده خود باید دانش و مهارت لازم را کسب کنند کارآموزی در عرصه در دستیابی دانشجویان به توانمندی‌های حرفه‌ای نقش اساسی دارد (۱). از آنجا که رشته‌ی بهداشت عمومی نیز شاخه‌ی اساسی علوم بهداشتی است،

۱- دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، استادیار دانشکده بهداشت و مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲- دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، مرکز تحقیقات مدیریت بیمارستانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

۳- کارشناس بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

دانشجو به روش مناسب سنجیده نمی شود (۲) و در مطالعه‌ی دیگر بیان شده است که مطالعات کیفی به منظور درک عمیق تجربیات دانشجویان و مریبان کمتر انجام شده است (۴) و با توجه به وجود مشکلات در آموزش بالینی و لزوم بازنگری در نحوه‌ی کارآموزی و به دلیل پیچیدگی در محیط کارآموزی، تنها تعداد معدودی از پژوهشگران به خود اجازه می‌دهند، چگونگی آن را بررسی کنند (۵)، لذا هدف ما از انجام این پژوهش کیفی مطالعه‌ی دقیق مواد آموزشی کارآموزی در عرصه‌ی رشته‌ی بهداشت عمومی بود. ساده‌ترین تعریفی که می‌توان از پژوهش کیفی داشت پژوهشی است که ارایه‌ی یافته‌های آن از طریق روش‌های آماری و یا سایر ابزارهای کمی‌سازی به دست نیاید (۶). پژوهش کیفی روش مناسب جهت کشف ویژگی‌ها و تجربیات افراد و آنچه که در پس آن تجربیات قرار دارد، می‌باشد. این نوع تحقیقات درباره‌ی چرایی و چگونگی یک پدیده نسبت به روش‌های کمی به طور عمیق تری نظر می‌دهند (۷). یعنی محقق نیازمند درک عمیق از تجارب و احساسات مشارکت کنندگان می‌باشد. لذا این تحقیق کیفی با مزیت بررسی این موارد به عنوان مناسب‌ترین نوع تحقیق با توجه به سوال پژوهش انتخاب شد در نهایت این مطالعه به منظور کسب اطلاعات عمیق‌تر در حیطه‌ی بررسی سودمندی کارآموزی در عرصه از دیدگاه دانشجویان، فارغ‌التحصیلان و گروه آموزشی صورت گرفت و اطلاعات مفصلی به روش مصاحبه نیمه سازمان یافته از مشارکت کنندگان به دست آمد تا با استفاده از آن‌ها، برنامه‌هایی جهت هماهنگی آموزش در عرصه و نیازمندی‌های شغلی پس از تحصیل تبیین شود و بتواند نیازها، توقعات و انتظارات مردم و سیستم‌های سلامت را به‌خوبی برآورده سازد.

روش بررسی

از آنجا که تحقیقات کیفی مناسب‌ترین روش برای مطالعات عمیق می‌باشند (۶)، این مطالعه به صورت کیفی، با هدف

گیرند تا پس از طی دوران تحصیل ویژگی‌های حرفه‌ای لازم را برای انجام وظایف و مسوولیت خود در نظام سلامت و سازمان‌های وابسته کسب نمایند (۲). با توجه به تغییرات مداوم در انتظارات و نیازهای مصرف‌کنندگان محصول تعلیم و تربیت در علوم پزشکی (مردم و جامعه) ضرورت تحول و نوآوری مستمر و رفع نقایص در برنامه‌ی درسی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور احساس می‌شود. در کشور ما نیز این نیاز به خوبی احساس شده است و بر همین مبنا وزارت بهداشت، دانشگاه‌ها را متولی بازنگری در برنامه‌های درسی نموده است (۳). بدین منظور کارآموزی باید به عنوان یکی از جنبه‌های مهم آموزش مورد ارزیابی قرار گیرد و عقیده بر این است که باید در مورد محتوا و روش آموزش دانشجویان نظرخواهی شود، بسیاری کسانی که دانش کافی دارند ولی بین دانش آن‌ها و آنچه انجام می‌دهند شکاف عمیقی وجود دارد و در واقع در عمل اثر چندانی از آموخته‌هایشان دیده نمی‌شود؛ به عبارت دیگر این افراد در کنار کسب دانش، مهارت‌های لازم را برای به‌کارگیری صحیح و به موقع آموخته‌های خود کسب نکرده‌اند (۲)، البته مطالعات در مورد ارزیابی کیفیت کارآموزی از نظر دانشجویان در دانشگاه و در گروه‌های مختلف، به مشکلاتی از جمله ضعف در برنامه‌ی آموزشی و نحوه‌ی کار مریبان، امکانات، نقش اعضای دیگر تیم بهداشتی و بازده کلی این دوره، ضعف در مهارت‌های کسب شده و ضعف مریبان اشاره نموده است، لذا جهت اصلاح این فرایند دست اندرکاران رشته و فراگیران از بهترین افرادی هستند که می‌توانند این برنامه‌های درسی را مورد ارزشیابی و مطالعه قرار دهند (۳)، حال این سوالات پیش می‌آید که آیا دانشجویان آموزش لازم را می‌بینند؟ آیا این دوره مفید و موثر بوده است؟ آیا تمام دانشجویان در کارآموزی شرکت می‌کنند؟ افراد شرکت‌کننده در کارآموزی چه ویژگی‌های مهمی کسب می‌کنند؟ نتایج مطالعه‌ای که توسط میمندی انجام شده تاییدی بر این موضوع است که معمولاً دانسته‌ها و مهارت‌های

بررسی وضعیت کارآموزی در عرصه، از دیدگاه ذی‌نفعان در دانشگاه علوم پزشکی مازندران، در سال ۱۳۹۱ انجام شد. گروه هدف پژوهش ما را کارآموزان، فارغ‌التحصیلان و گروه آموزشی تشکیل می‌دادند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شد. در این نمونه‌گیری افراد به دلیل اطلاعات دست‌اولی که درباره‌ی یک پدیده داشتند و یا دیدگاه‌های خاصی درباره آن داشتند انتخاب می‌شوند و هنگامی که داده‌ها به اشباع رسیدند نمونه‌گیری خاتمه یافت در واقع اشباع داده‌ها هنگامی مسجل می‌شد که اطلاعات و داده‌های جدیدی با ادامه مصاحبه‌ها بدست نیامد (۸). بدین منظور پژوهشگر با حضور بین‌جامعه‌ی پژوهش و معرفی خود و ایجاد جو صمیمی و دوستانه که حین مصاحبه جاری بود و با بیان هدف پژوهش با دانشجوی کارآموز، هماهنگی‌های لازم برای مصاحبه را انجام داد. لازم به ذکر است که حق افراد نسبت به شرکت در مطالعه توضیح داده شد و اصول محرمانه بودن اطلاعات و کسب رضایت آگاهانه جهت مصاحبه رعایت شد. لذا با رعایت اصول فوق، مصاحبه به شکل مصاحبه نیمه ساختار یافته انجام گرفت. مصاحبه نیمه ساختار یافته، مصاحبه‌ای است که در آن سوالات از قبل فراهم می‌شوند ولی برای کسب اطلاعات بیشتر و عمیق‌تر با بررسی پاسخ‌ها و با سوال "چرا" توضیحات بیشتری درباره‌ی چرایی و چگونگی از فرد خواسته می‌شود (۷). بنابراین پژوهشگر ابتدا پرسش‌های کلی را برای مصاحبه با شرکت‌کننده اول مطرح نمود و سپس ادامه‌ی سوالات را از مشارکت‌کننده پرسید و توضیحات بیشتری را از وی خواست، مصاحبه حدوداً ۱/۵ الی ۲ ساعت به طول انجامید و اطلاعات حاصل از مصاحبه مذکور، همزمان تحلیل شد. سپس با توجه به نتایج حاصل از مصاحبه، نمونه‌ی بعدی انتخاب شد. به بیان دیگر تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از هر مصاحبه، راهنمایی برای انتخاب نمونه‌ی بعدی واقع شد و نمونه‌های بعدتر نیز به همان منوال انتخاب شدند و مصاحبه از آن‌ها به عمل آمد، اما به منظور سنجش

اعتبار داده‌های حاصل، پژوهشگر پس از ده روز یک بار دیگر مصاحبه را با شرکت‌کنندگان انجام داد و متوجه شد که شرکت‌کنندگان مطالبی که قبلاً اشاره کرده‌اند مجدداً پذیرفته و بیان می‌کنند؛ لذا بدین طریق و با انجام پایلوت اعتبار داده‌ها برای محقق محرز شد و وی در جامعه اساتید و مربیان و فارغ‌التحصیلان شاغل نیز به این منوال تحقیق را ادامه داد لذا نمونه‌ها انتخاب شدند و با توجه به اینکه در این دوره کارآموزی فقط دو نفر از مربیان دانشکده به عنوان مربیان اصلی بر روند کارآموزی نظارت داشتند، بنابراین فقط دو نفر مورد بررسی قرار گرفتند و همچنین با دو نفر از جامعه‌ی اساتید که مایل به همکاری شدند، مصاحبه به عمل آمد. در نتیجه بر این اساس پنج نفر از کارآموزان، دو نفر از فارغ‌التحصیلان شاغل، دو نفر کارشناسان آموزشی و دو نفر از اساتید، جمعاً یازده نفر در مطالعه شرکت داشتند.

البته لازم به ذکر است محقق با چند نفر دیگر از دوستان کارآموز نیز مصاحبه را انجام داد اما تنها به تکرار داده‌ها رسید و به همین دلیل به نمونه‌ی پنج‌تایی کارآموزان اکتفا نمود، در این تحقیق معیار ورود به مطالعه، تنها شامل افرادی بودند که در دانشگاه علوم پزشکی مازندران به عنوان یک فرد دانشجوی شناخته شده و هم‌اکنون کارآموز (ترم آخر) رشته‌ی بهداشت عمومی بودند و یا فارغ‌التحصیلانی، که در رشته‌ی بهداشت عمومی از دانشکده‌ی بهداشت فارغ‌التحصیل شده و دوره‌ی کارآموزی را به اتمام رسانده بودند و حداقل یک سال سابقه‌ی کار داشتند و همچنین گروه آموزشی شامل مربیان و اعضای هیات علمی گروه بهداشت عمومی دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران توانستند در مطالعه وارد شوند و علاوه بر آن در یکی از محورهای مختلف، من جمله تدریس، نظارت و برنامه‌ریزی در کارآموزی مشارکت داشتند، اما در نهایت کسانی که علاقه به حضور در مصاحبه نداشتند و یا حتی کارآموز سایر رشته‌ها بودند، نمی‌توانستند در مطالعه حاضر شرکت داشته باشند. از آنجا که مشارکت‌کنندگان بنا

فرعی بود: ارزیابی سرفصل های کارآموزی، انتظارات از کارآموزی، انگیزه‌ی حضور در کارآموزی و افزایش آن، پرورش مهارت‌های غیرفنی و ارزیابی مدیریت و برنامه‌ریزی کارآموزی شامل: جلسات ابتدایی، بازدیدها، پروژه تحقیقاتی، آزمون پایانی، آموزش و فعالیت عملی در عرصه، همکاری بین بخشی، همکاری و حضور مربیان، همکاری و حضور اساتید، حضور کارآموزان، تسهیلات جانبی و برنامه ریزی، اما به منظور توضیح بیشتر، هر مورد به‌طور مجزا شرح داده می‌شود.

انگیزه‌ی حضور در کارآموزی و افزایش آن:

اساتید و مربیان دوره‌ی کارآموزی را در افزایش انگیزه کارآموزی خصوصا در حیطه‌ی شغلی آینده کارآموزان بسیار موثر و ضروری دانستند، اما معتقد بودند عوامل انگیزشی موجود چندان موثر واقع نمی‌شود و همچنین دانشجویان توقع داشتند انگیزه‌ی آن‌ها در پی آموزش‌های این دوره افزایش یابد و کارهای عملی را به نحو احسن یاد گیرند چنانچه مربی کد ۶ بیان نمود که "دانشجو تمام انگیزه خود را در این دوره کسب می‌کند، دانشجویان می‌گویند ما در سه ترم اول چیزی که به‌درد کارمان بخورد یاد نگرفتیم و در ترم آخر متوجه شدیم که کنجای سیستم قرار می‌گیریم و مفید بودنش در این دوره دیده میشه" و کارآموز کد ۳ گفت: "از آنجاکه در عرصه هیچ فعالیتی نداشتیم و مهارتی به ما یاد نمی‌دادن و چیزی نمی‌خواستن برای ما نوعی وقت تلفی بود و در واقع تو کارآموزی این دوره متوجه شدم که چه رشته بی‌فایده‌ای دارم و متاسف شدم". دانشجویان معتقد بودند که اگر کارآموزی با در نظر گرفتن تسهیلات خاص من جمله دادن مقرری یا فرصتی مناسب برای استخدام محسوب شود می‌تواند انگیزه کارآموزان را بالا ببرد کارآموز کد ۴ گفت که: اگر کل دوره‌ی کارآموزی به چهار ترم تقسیم شود و کارآموز موظف شد در هر ترم قسمتی را با مهارت یاد بگیره خوب می‌شه و اگر بین کسی که در دوره شرکت می‌کرد و کسی که

به دلایل شخصی و علی‌رغم جو صمیمی و دوستانه‌ای که قبل و حین مصاحبه ایجاد شده و جاری بود تمایلی به استفاده پژوهشگر از ضبط صوت نداشتند، لذا پژوهشگر، اطلاعات را به صورت نوشتاری و مکتوب ثبت کرد البته به‌خاطر پیشینه آشنایی پژوهشگران و مصاحبه شونده‌گان و همچنین مهارت پژوهشگران در ایجاد محیط صمیمی با مصاحبه شونده‌گان، از رفتارهای غیرکلامی شرکت کنندگان غافل نشده و برای همین دلیل انجام مصاحبه و نوشتن مطالب کار سختی نبود. پس از تایید و مرور و بازنگری چندباره مطالب، بعد از اطلاعات نوشته شده حاصل از مصاحبه‌ها، متن داده‌ها کلمه به کلمه تایپ شدند (تایپ همزمان نبوده است) و گرچه در اصل تجزیه و تحلیل اطلاعات به موازات انجام مصاحبه یا جمع‌آوری اطلاعات انجام گرفت (تحلیل همزمان)، ولی تجزیه و تحلیل کلی نیز به شیوه‌ی آنالیز محتوی که خود به‌عنوان یک روش تحقیق تعریف می‌شود، صورت پذیرفت. و در پایان با خلاصه کردن داده‌ها، کدها توسط خود پژوهشگر (دستی) استخراج و دسته بندی شدند و تم‌های اصلی مشخص گردید و یافته‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و سپس نتیجه‌گیری نهایی به عمل آمد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر که با هدف بررسی مواد آموزشی کارآموزی در عرصه از دیدگاه کارآموزان و گروه آموزشی انجام گرفت، در مجموع یازده نفر، هشت نفر زن و سه نفر مرد، مشارکت داشتند که دو نفر دارای تحصیلات دکترا، یک نفر کارشناسی ارشد، سه نفر کارشناس در رشته‌ی بهداشت عمومی و پنج نفر دانشجوی ترم آخر رشته‌ی بهداشت عمومی بودند، مشارکت کنندگان در گروه اساتید هر کدام ۴۶ سال و مربیان، ۳۸ و ۴۴ سال و در گروه دانشجویان و فارغ‌التحصیلان میانگین سنی ۲۵ سال بود. از تجزیه و تحلیل داده‌های مطالعه‌ی حاضر درون مایه‌های اصلی زیر حاصل شدند هر یک از درون مایه‌ها، خود شامل تعدادی درون مایه

مربی کد ۶ عنوان کرد: "آموزش نوجوانان و جوانان تو سرفصل نیست مقاطع دبیرستان موقع ورود به جامعه یا ازدواج باید اطلاعات بهداشتی داشته باشند که متاسفانه اطلاعات بهداشتی خوبی ندارند اما ما خودمون این برنامه را وارد کردیم و اجرا می‌کنیم اما تو سرفصل کمبودش حس میشه".

انتظارات از کارآموزی:

دانشجویان می‌خواستند در این دوره به مهارت‌هایشان افزوده شود و بتوانند عملی در عرصه کار کنند و فراتر از کاردان باشند و با خدمات بهداشتی بیشتر آشنا شوند کارآموز کد ۴ گفت: "انتظار داشتم که مهارتم افزایش یابد و در پایش دستی داشته باشم حضور منظم مربیان و اساتید را ببینم اما نشد" کارآموز کد ۲ گفت: "انتظار داشتم آموخته‌های سه ترمم را در این دوره به‌کار ببرم و با انجام خدمات بهداشتی به صورت عملی آشنا بشم و درجه‌ی بالاتری از کاردانی داشته باشم". کارآموز شاغل کد ۱۰ اشاره کرد: "دوست داشتم در کارآموزی چیزی یاد می‌گرفتم که حالا یک بهورز به من کارشناس نتونه به کارم ایراد بگیره!" و انتظار مربیان و اساتید در مجموع حضور منظم کارآموزان بود که میسر نشده است.

پرورش مهارت‌های غیرفنی:

یکی از مولفه‌های مهمی که در این پژوهش حاصل شد پرورش مهارت‌های غیر فنی من جمله مهارت مدیریتی، اعتماد به‌نفس، استقلال کاری، مهارت‌های ارتباطی بود که ایده‌های متفاوتی به‌دست آمد، برای مثال استاد کد ۹ گفت: "آموزش مهارت‌های مدیریتی بسیار اهمیت دارد و مهارت‌های ارتباطی نیز از اهمیت خاصی برخوردار است به-دلیل اینکه یک کارشناس در حیطه‌ی کاری خود باید مدیریت را آموخته باشد و آن را در کارآموزی تمرین کرده باشد" اما طی مصاحبه‌های به عمل آمده از دانشجویان و

شرکت نمی‌کرد تفاوت بود باز به بقیه انگیزه بخش بود و در نظر داشتن حقوق مختصری برای کارآموز اونو ترغیب و تشویق به حضور می‌کنه و برای کسی که نمره‌ی خوبی گرفته تسهیلات استخدامی درنظر بگیرن خوبه اما نشدنی یه چون گروه‌ها سلیقه‌ای عمل می‌کنن". کارآموز شاغل کد ۱۱ اشاره کرد: "من در کارآموزی دوره‌ی کاردانی که شهر دیگه بودم خیلی مطالب خصوصاً عملی یادگرفتم و با اون دید و انگیزه اومدم به‌نظرم مهم حضور فعال و با شوق و علاقه مربیان و اساتیده که به ما هم انگیزه می‌ده"، و استاد کد ۹ گفت: "میزان دانش مربیان در افزایش انگیزه کارآموزان موثره".

ارزیابی سرفصل‌های کارآموزی:

یکی از مولفه‌های مهم در این پژوهش سرفصل‌های موجود در طرح درس بود چنان‌که مواردی چون آموزش گروه هدف جوانان و نوجوانان نادیده گرفته شده که نیازمند بازنگری است. مشارکت کنندگان در پژوهش معتقد بودند در طرح درس کلی‌گویی صورت گرفته است، برای مثال استاد کد ۹ چنین بیان کرد: "متاسفانه طرح درس بسیار کلی‌گویی شده است و گروه هدف، اساتید، گنجانده نشده‌اند و هر دانشگاه بیشتر سلیقه‌ای عمل می‌کند و شناخت مشکلات بهداشتی برای دانشجو مشخص نیست در واقع عملیاتی نیست" در این زمینه استاد کد ۸ نیز ابراز داشت: "سرفصل‌ها بسیار کلی‌گویی شدن و باید محورهای اصلی را هم مد نظر قرار می‌داد، بخشی از سرفصل اصلاً بروز نیستند و همان‌هایی هستند که چند سال پیش نوشته شده‌اند مطالب در حد ۱۲ واحد درس نیست که در یک صفحه خلاصه شده، باید هر برنامه در طرح درس خودش چندین سرفصل مشخص و مجزا می‌داشت" مربی کد ۷ این‌طور بیان کرد که: "بچه‌ها باید سطوح مختلف مراقبت‌های بهداشتی را بشناسن تا بتوانند تجزیه و تحلیل کنن که این مبحث در سرفصل نیست." و

توجیهی مفید، کار در داخل سیستم هم شهر و هم روستا و کار در خارج سیستم برای آشنایی با مسایل دیگر جامعه در سایر سازمان‌ها و مرتبط با رشته‌ی دانشجویی، مربی کد ۷ اشاره کرد: "کارآموزی باید منسجم تر باشد و هیات علمی حتما باید حضور داشته باشند چند وقت یکبار یک گردهمایی بین دانشگاه و بقیه مسوولان برگزار بشه که نواقص کارآموزی را حل کنه."

الف) جلسات ابتدایی:

جلسات ابتدایی یا کارگاه آموزشی که در ابتدای ترم به مدت یک هفته در سالن آمفی تئاتر دانشکده برگزار شده بود از جمله مواردی بود که دانشجویان به آن اشاره کردند و اظهار نمودند گرچه این جلسات منظم برگزار شد، اما آن‌ها نتوانستند دانش کافی و لازم برای کارآموزی کسب کنند، استاد کد ۹ اشاره کرد که "گرچه وجود کارگاه لازم است اما کفایت لازم را ندارد و افرادی که در این حیطه فعالیت دارند دانش لازم را ندارند و باید افراد صاحب فرایند بیشتر در این زمینه درگیر باشند". استاد کد ۸ اظهار کرد: "برگزاری یک کارگاه یک هفته‌ای در ابعاد مختلف عملیاتی ضروری است یعنی صرفا سخنرانی نباشد و در مورد روش تحقیق توضیح داده بشه تا دانشجوی در حین انجام پروژه دچار مشکل نشود". مربی کد ۶ گفت: "این کارگاه باید به صورتی باشد که در همان جلسات تمام سرفصل‌های کارآموزی آموزش داده بشه و حتی روش جستجوی مقاله که برای نوشتن پروژه تحقیقاتی لازمه باید مجزا در این جلسات آموزش داده بشه تا در پایان ترم دانشجو سردرگم نشه نه اینکه آخر ترم شده و هنوز دانشجو سر عنوان با استاد راهنما بحث می‌کنه". کارآموز کد ۴ گفت: "تو جلسات ابتدایی اساتید خوب اقدام کردند به موقع و واضح توضیح دادن و وظایف را شرح دادن خیلی خوب بود اما تو بازدیدها و مشاوره‌ها اصلا حضور اساتید را ندیدم، اساتید نباید به مربی اکتفا کنن باید خودشون

فارغ التحصیلان چنین نتیجه حاصل شد که آموزش مهارت های غیر فنی من جمله مهارت های مدیریتی و ارتباطی از اهمیت خاصی برخوردار است و آن‌ها نیازمند آگاهی از این موارد طی کار خود در آینده هستند و اصلی‌ترین تفاوت بین کاردان و کارشناس را در این تم می‌دانند شاغلین نیز به اهمیت این مورد اشاره کردند برای مثال کارآموز شاغل کد ۱۰ چنین بیان نمود که: "مهارت های غیرفنی خصوصا در مراکز روستایی بیشتر به درد می‌خورد. چون وقتی قرار است با بهورز ارتباط مستقیم برقرار کنیم مهمه بلد باشیم که چگونه این کار را انجام بدیم من در اوایل کارم در روستا خیال می‌کردم باید مثل خانواده یا دوست با آن‌ها برخورد کنم اما پس از یک سال فهمیدم اشتباه است بهورز، بهورز است و من رده میانی، که باید ارتباط اداری داشته باشم که بلد نبودم" یا برای مثال کارآموز کد ۳ گفته است: "برای شغل آینده مون ما نیاز داریم به آموزش این مهارت، ما برای برقراری رابطه با ارباب رجوع، شناخت جایگاه خودمون و مدیریت برنامه های کاری مون نیاز به آموزش این مهارت ها داریم" و کارآموز کد ۵ گفت: "ما صرف یاد گرفتن آمپول زدن اینجا نیومیدم باید به ما مهارت های ارتباطی و روابط اجتماعی که تو کارمون لازم داریم یاد بدن اما متاسفانه این مورد بسیار بسیار کم رنگه و ارایه نمیشه".

ارزیابی مدیریت و برنامه ریزی کارآموزی:

به نظر می‌رسد اجرای موفق کارآموزی نیازمند برنامه ریزی‌های منسجم تری می‌باشد چنانچه استاد کد ۸ ذکر کرد: "آنچه که باید اتفاق می‌افتاد نیافتاد و اهداف حاصل نشد چون بخش ها همکاری نکردند، افسار گسیخته و نامنظم اجرا می‌شد و فقط بخش پروژه تحقیقاتی منظم بود بقیه‌ی قسمت ها نامنظم بودند و باید برنامه ریزی بشه و شرح وظایف داده بشه و توانمندی‌ها افزایش بیابد و مربی توانمند استفاده شود آگه کارآموزی سه بخش باشه بیشتر نتیجه میده: وجود کارگاه

هم حضور داشته باشن انگیزه ایجاد می‌کنه که دانشجو کارشو خوب انجام بده."

ب) بازدیدها :

گفته‌ها مبنی بر این بود که به منظور انجام بازدیدهای مفید تر و مناسب تر لازم بود از قبل هماهنگی های لازم صورت پذیرد. استاد کد ۸ گفت: " باید اساتید هم در بازدیدها حضور داشتند و بازدیدها باید با برنامه دقیق تر و هماهنگ تر اجرا بشه و محل بازدیدها از قبل معلوم بشه ". و استاد کد ۹ گفت: " تکالیف واضح نیستند خصوصا حضور اساتید و وظایف آنان مشخص نیست و باید بازدیدها بسیار کارشناسانه و قوی اجرا شود ". مربی کد ۷ می گوید: "متأسفانه بازدیدها ضعیف بودند اگر از قبل نماینده واحد ها باهم صحبت کنن بازدید های مفیدی بدست میاد". لذا در این بخش می توان گفت برای اجرای بازدیدها هماهنگی خاصی که مستلزم تدابیری من جمله تشریفات اداری و نامه نگاری اداری بود انجام پذیرفته است و کارآموزان وقتی به مراکز مورد بازدید انتقال داده می‌شدند متوجه غافلگیری مسوولین مربوطه از حضور ایشان شده و ناچار به گزارش به مربیان و دانشکده مربوطه می شدند برای این منظور کارآموز کد ۵ گفت: "یه روز که ما به مرکز درمانی برای بازدید رفتیم به ما گفتند هماهنگی صورت نگرفته و شما حتما باید با نامه به مرکز بیایید و ما با مربی تماس گرفتیم و خود مربی که اومدند به ما اجازه حضور در مرکز دادن".

ج) پروژه تحقیقاتی :

از مصاحبه ها چنین برآمد که پروژه تحقیقاتی الزامی و موثر بوده است و باید از ترم های اول به اهمیت آن اشاره شود پروژه تحقیقاتی را دانشجویان در طی دوره‌ی کارآموزی اجرا می کنند چنانچه استاد کد ۸ در این مورد گفت: " به نظرم اگر این مورد جزئی از دوره باشد خیلی خوب است نه اینکه همه آن ، دانشجو باید از همان ترم های اول موضوعی در نظر

بگیرید که البته در راستای مشکلات و معضلات نظام بهداشت باشد و به این طریق دانشجو با مسایل جامعه شناسی هم آشنا می شود و مشکلات جامعه اش را بهتر می بیند " مربی کد ۷ نیز در این باره گفت: " مهم ترین دغدغه کارآموز پایان نامه بود و نگرانش بودند باید از ترم های قبل شروع کنن ، در پروژه‌ی تحقیقاتی دانشجو باید موضوعات مربوط به عرصه‌ی بهداشت عمومی را بررسی کند مثلا نه اینکه بررسی دیابت ". و یا کارآموز کد ۴ اشاره کرد: " بنظر من یا باید پروژه داشته باشیم یا فقط کارآموزی، اینطور از هر دو جا می مونیم و نمی تونیم هیچکدومو بخوبی و با خیال راحت انجام دهیم!"

د) آزمون پایانی :

یکی از مولفه های مهم در کارآموزی برگزاری آزمون پایانی بود که بهتر بود فعالیت های عملی کارآموزان بیشتر مدنظر قرار بگیرد استاد کد ۸ معتقد بود "در برگزاری آزمون پایانی بیشتر سلیقه ای عمل می شود و در حین کارآموزی مشخص نیست که به دانشجو چه چیز یاد داده می شود و برنامه ها و انتظارات معلوم نیست و مشخص نیست که مهارت دانشجو سنجیده می شود یا حفظیات وی ، بنابراین آزمون پایانی مناسب نخواهد بود و پرسش سوال باید OSKE (ارزشیابی بالینی با ساختار عینی) باشد و در محیط عملی صورت بگیرد." کارآموز کد ۱۱ گفت: " دو سال پیش که کارآموزی را می گذراندم خیلی از بچه ها حضور نداشتند و بعضی ها حتی به پوشیدن یونیفرم هم مقید بودند و منظم حضور داشتند اما نمره‌ی اخذ شده توسط هیچکدام عادلانه نشد و ناراضی بودن ، بسیار بی معنی ست که کارآموزی بصورت کتبی ارزیابی بشه و باید عملا در عرصه ، کارآموزان فعالیتشون سنجیده بشه".

ه) آموزش و فعالیت عملی در عرصه :

آموزش کارآموزان در عرصه با توجه به عنوان بسیار قابل

تحویل می‌گرفتن ولی خب اگر یک معرفی نامه بود بیشتر با ما همکاری می‌کردن."

ز) همکاری مربیان و اساتید :

مصاحبه‌های انجام شده به اهمیت ارتباط گروه‌ها اشاره داشت و لازم بود گروه‌ها بیشتر باهم در ارتباط باشند تا آسیب‌شناسی صورت گرفته و مشکلات حل شوند مربی کد ۶ در این مورد گفت: "گروه‌ها باهم همکاری چندانی نداشتند ولی واقعا اگر اساتید حضور داشتند خیلی مفید بود و کارآموز انگیزه می‌گرفت." دانشجویان حضور مربیان و اساتید را بسیار کم رنگ اعلام نمودند کارآموز شاغل کد ۱۰ گفت "بنظرم اصلا مربیان و اساتید در زمینه کارآموزی باهم ارتباط نداشتند و اصلا اساتید در جریان روند کارآموزی نبودند، نمیدونم علت شاید همان مساله هماهنگی و مسوولیت‌ها بود!"

ح) حضور کارآموزان :

حضور کارآموزان بسیار نامنظم و ضعیف ارزیابی شده است در این مورد مربی کد ۶ اشاره کرد: "کارآموز به‌نظر می‌آید این دوره را مفید نمیداند و آن را وقت تلفی می‌داند اگر آموزش اجباری باشه و منوط به ارزشیابی پایان دوره بطور دقیق باشه و مسوولیتی بهشون سپرده بشه و تکلیفی داده بشه کارآموز مستقل عمل می‌کنه و احساس مسوولیت می‌کنه."

ط) تسهیلات جانبی :

این مولفه ظاهرا "ضعیف‌ترین بخش محسوب می‌شد مشارکت کنندگان گفتند که قبلا به تسهیلات جانبی مجهز بودند، اما در این دوره تجهیزات چندانی نداشتند و لازم بود هماهنگی‌های لازم برای در دسترس بودن این تجهیزات من جمله وسیله‌ی حمل و نقل انجام می‌شد و صحبت‌ها نشان داد که تمام گروه‌ها از وضعیت سرویس‌ها و ایاب ذهاب گله‌مند بودند. همچنین از وضعیت امکانات آموزشی نیز رضایت نداشتند. مربی کد ۶ بیان کرد که: "دانشجو حتی

تامل است و انتظار می‌رفت که فعالیت‌ها به صورت عملی اجرا شود و مهارت عملی کارآموزان را ارتقاء دهد اما نتیجه نشان داد که فعالیت عملی محسوسی صورت نمی‌پذیرفت برای نمونه یکی از کارآموزان، کارآموز کد ۱ گفت: "وقتی من برای کارآموزی میرم اسمش روشه یعنی کارآموزی یعنی کارآموز خودش کار را انجام بده که متاسفانه هیچ اقدامی توسط کارآموز انجام داده نمیشد انتظار داشتم خودم انجام بدم که بصورت عملی صورت نگرفت."

و) همکاری بین بخشی:

همکاری بین بخشی من جمله مولفه‌های مهم بود که کارآموزی را تحت تاثیر قرار داد و به اهمیت مساله معارفه بسیار تاکید شد برای توضیح بیشتر می‌توان سخنان بعضی اساتید که مصاحبه شدند را در نظر داشت برای مثال استاد کد ۸ گفت: "وقتی دانشجو برای کارآموزی مراجعه می‌کنه می‌گن به ما ربطی نداره خب بهتره که هماهنگی قبلی صورت بگیره و مراکز مشخص بشن و یه حق الزحمه براشون در نظر بگیرن که خوب بتونن همکاری کنن" مربی کد ۸ هم اظهار داشت که "بعضی مراکز همینکه می‌بینن دانشجو رفته فشار کاری رو به دانشجو تحمیل می‌کنن و توقع دارن دانشجو انجام بده البته بعضی‌ها دوست دارن مهارت مورد نیاز دانشجو را بهش یاد بدن اما وقت اجازه نمیده اگرچه دانشجو واقعا نیاز داره از همه طرف تجربیات خاص رو دریافت کنه." کارآموز کد ۱ بیان کرد: "رفتار کارکنان خوب و مودبانه بود اما با کارآموز به عنوان فرد خارج از فیلد، مثل غریبه برخورد می‌کردند اگر با آنها هماهنگی بشه بی‌شک بهتر همکاری خواهند کرد اما در بعضی موارد هم خوب کمک می‌کردند" کارآموز کد ۵ گفت: "بعضی از مراکز که رفتیم حاضر نبودند که کمکمون کنن که با اونا کار کنیم و پرونده برای بررسی بهمون بدن، با اکره به ما جواب می‌دادن ولی بعضی مراکز هم افرادی بودند که با مهربانی

تا وایت برد یا مثلاً پروژکتور که متأسفانه این هم در اختیارمون نبود "

ی) برنامه ریزی :

در برنامه ریزی به بی برنامه‌گی در سرویس ایاب ذهاب ، زمان شروع کارآموزی ، زمان انتخاب مراکز ، نامشخص بودن روز امتحان اشاره شده است که از عمده مشکلات کارآموزی بود و به عقیده آنان فضای فیزیکی مراکز ظرفیت پاسخگویی کارکنان در نظر گرفته نشده بود و دانشجو به نسبت مراکز زیاد بود و کارکنان وقت پاسخگویی ندارند .

یک کمند ندارد که وسایل شخصی شو بزاره یا اتاق استراحت و بقیه امکانات استاندارد ندارد اگر هم بود مستعمل بود محیط و فضا به نسبت حجم پذیرش دانشجو ناکافی بود " مربی کد ۷ نیز گفته است : " باید یک اتاق آموزش برای کارآموز در نظر بگیرند ایاب ذهاب رو در نظر بگیرن که خوب باشه، اینکه از چه تاریخی تا چه تاریخی کارآموزی برن معلوم بشه " کارآموز کد ۵ گفت " بخاطر بی توجهی گروه و ناهماهنگی اصلاً ایاب ذهاب خوب نبود راننده‌ی ۱۰ می اومد و ۱۱ هم به ما می گفت بیرون مرکز باشید تا بیام" ، کارآموز کد ۱ هم از عدم وجود امکانات در محیط گفت و اشاره کرد : " ما بیشتر به امکانات آموزشی مثل وجود واکسن نیاز داشتیم

جدول ۱: درون مایه های بررسی حاضر

ردیف	درون مایه‌ی اصلی (theme)	درون مایه‌ی فرعی (subtheme)
۱	انگیزه‌ی حضور در کارآموزی و افزایش آن	حضور فعال کارآموزان
۲	ارزیابی سرفصل‌های کارآموزی	بازنگری سرفصل‌ها
۳	انتظارات از کارآموزی	توقعات کارآموزان در طی دوره
۴	پرورش مهارت‌های غیرفنی	سایر مهارت‌ها جلسات ابتدایی بازدیدها پروژه تحقیقاتی آزمون پایانی
۵	ارزیابی مدیریت و برنامه ریزی کارآموزی	آموزش و فعالیت عملی در عرصه همکاری بین بخشی همکاری و حضور مربیان همکاری و حضور اساتید حضور کارآموزان تسهیلات جانبی برنامه ریزی

بحث

شد : سرفصل‌های کارآموزی، آموزش مهارت‌های غیرفنی، انتظارات و انگیزه‌های کارآموزان برای حضور و اجزا مختلف مدیریت و برنامه ریزی کارآموزی یافته‌های تحقیق نشان داد

از یافته‌های پژوهش حاضر پنج درون مایه‌ی اصلی حاصل شدند که عمده ترین مشکلات کارآموزی در این محورها بیان

دانشجویان نداشتند که در نتیجه حاکی از همسویی نتایج با مطالعه‌ی حاضر داشت. یافته دیگر، حضور مربیان بصورت جدی و فعالانه در دوره‌ها بود مثلاً در مطالعه‌ی روز بهانی و همکاران (۱) که عملکرد و حضور مربیان در عرصه را مورد بررسی قرار داده است به اهمیت این موضوع موکدا اشاره شده است و یا در مطالعه دیگری که توسط جعفری و همکاران (۱۱) در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام گرفته به درگیری بیش از حد اعضای محترم هیات علمی تاکید شده که هر دو مطالعه مذکور در راستای تایید یافته‌های پژوهش حاضر می‌باشند. همچنین بخوبی روشن است که برگزاری جلسات ابتدایی قبل از کارآموزی نقش موثری در آمادگی ذهنی دانشجویان به کارآموزی دارد بررسی جلسات که طی یک هفته در سالن آمفی تاتر دانشکده برگزار شد نشان داد که لازم است این کارگاه‌ها به صورت جدی همچنان برگزار شوند تا دانشجویان، دانش مربوطه را پیش از شروع دوره بیاموزند اما این موضوع با یافته‌های به دست آمده در مطالعه تبریزی و همکاران (۲) که در دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شد تناقض داشت زیرا نتایج مطالعه حاکی از آن بود که جلسات ابتدایی برگزار شده دارای اشکال بود. البته ضرورت دارد دانشجویان بصورت عملی نیز آموزش‌های لازم را ببینند و زمان کافی برای انجام فعالیت عملی داشته باشند که مطالعه حاضر نشان داد که مدت حضور در عرصه مناسب نیست در این ارتباط مطالعه‌ای که کوگان و همکارانش (۱۱) در خصوص ارزیابی تاثیر زمان در کارآموزی دانشجویان رشته‌ی پزشکی نشان دادند که مدت کارآموزی از عمده ترین چالش‌های کارآموزان می‌باشد که با قسمت مربوطه در یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. در پایان ناگفته نماند تسهیلات جانبی نیز از جمله اساسی ترین مشکلات کارآموزی بود که اصلاً برنامه مشخصی نداشت و این موضوع با مطالعه عابدینی و همکاران (۱۳) که در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان انجام شده همخوانی دارد.

که مهارت‌های عملی آن‌گونه که باید در دوران کارآموزی ارایه نمی‌گردد و دانشجویان به صورت عملی و به خوبی وظایف خود را تجربه نمی‌کنند، یافته مذکور با نتایج مطالعه ای که وندیش و همکارانش (۱) در خصوص میزان آمادگی دانشجویان پزشکی امریکا در کارآموزی انجام دادند همخوانی داشته، نشان می‌دهد که اکثر مدیران کارآموزی معتقدند دانشجویان کمتر از حد ضرورت به مهارت لازم دست می‌یابند و همانند این مطالعه مهارت‌ها به صورت عملی در اختیار دانشجویان قرار نمی‌گیرد. محقق در پژوهش حاضر با بررسی نظرات مربیان و کارآموزان بدین نتیجه رسید که در نظر گرفتن تسهیلات استخدامی یا مقرری خاص و نظایر آن، آنها را برای حضور در عرصه ترغیب و تشویق می‌کند و همان‌گونه که کارآموزان اظهار کردند حضور فعال مربیان و اساتید در عرصه نیز خالی از لطف نخواهد بود بنابراین نقش گروه آموزشی در افزایش انگیزه و علاقه دانشجویان برای حضور در عرصه و تمایل آن‌ها به فعالیت عملی بسیار پراهمیت ارزیابی شد و تمرکز بر عوامل افزایش انگیزه حضور از مهم ترین مسائلی است که در کارآموزی به جد باید دنبال شود که این موضوع با مطالعه تبریزی و همکاران (۲) در زمینه‌ی افزایش انگیزه کارآموزان همخوانی داشته و با اهمیت ارزیابی شده است. نتایج حاصله درباره همکاری تیم بهداشتی درمانی موید این نکته است که همکاری‌های لازم و مناسب بین مراکز بهداشتی و همکاران دانشگاهی صورت نگرفته است و اگر هم گرفته مناسب نبوده و پیگیری‌های لازم بدین منظور اتفاق نافتاده و کارآموز در طی مراجعه خود به مراکز با مشکلاتی مواجه می‌شود برای این منظور می‌توان به مطالعاتی نیز اشاره نمود از جمله در مطالعه‌ای که دهقانی و همکاران (۱۰) در دانشکده‌ی پرستاری و مامایی شهید صدوقی یزد انجام دادند که به مشکلاتی از قبیل عدم همکاری تیم بهداشتی درمانی و پراکندگی کارورزی در طول دوره اشاره شد و نشان دادند تعدادی از کارکنان علاقه ای به همکاری با

نتیجه‌گیری

بالتبع اثرات آموزشی مناسب تری خواهد داشت. لذا لازم به یادآوری است که اساتید و مربیان محترم توجه ویژه به این موضوع داشته باشند تا دانشجویان را بهتر و بیشتر در جهت ارتقای دانش کارآموزی یاری نمایند. از سوی دیگر، نتایج تحقیق ما نشان داد که برگزاری آزمون پایانی و پروژه‌ی تحقیقاتی که به منظور ارزشیابی‌نهایی کارآموز صورت می‌پذیرد، از آن جهت که تا چه حد این موارد مهارت و دانش کسب شده کارآموز را به‌درستی ارزشیابی می‌کند، نیازمند بازنگری اساسی است. از آنجا که در مطالعه‌ی حاضر راهکارها و پیشنهادات در کنار بازگویی مشکلات بیان گردید، کارآموزان و گروه آموزشی خواهان ارتقای فرایند کارآموزی و بهره‌وری روز افزون آن بودند، اساتید خواهان بازنگری سرفصل بودند، مربیان به هماهنگی‌های بین بخشی بیشتری اصرار داشتند و دانشجویان خواستار برنامه‌ریزی‌های منسجم‌تر بودند زیرا چنین به نظر می‌رسد که نبود برنامه‌ریزی منسجم عامل مهم در بروز اکثر مشکلات کارآموزان در کارآموزی می‌باشد، در پایان امیدواریم که مسوولان با تلاش بیشتر و برنامه‌ریزی‌های منسجم‌تر در جهت ارتقای کیفیت کارآموزی گام برداشته و کارآموزان را در کسب دانش و مهارت بیشتر یاری نمایند.

تقدیر و تشکر

از همکاری صمیمانه تمام دوستانی که ما را در تهیه‌ی این پروژه تحقیقاتی دانشجویی یاری نمودند قدردانی می‌شود و همچنین از کمیته‌ی تحقیقات دانشجویی و معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی مازندران جهت حمایت مالی و مربیان و اساتید محترم گروه آموزشی بهداشت عمومی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مازندران که دانش و تجربه خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می‌نمائیم.

یکی از مهم‌ترین مساله‌ای که مورد توجه خاص گروه آموزشی قرار گرفته بود موضوع سرفصل‌ها بود که نیازمند بازنگری اساسی است چرا که بعضی گروه‌های هدف از جمله آموزش جوانان و نوجوانان در آن گنجانده نشده است و با بررسی مجدد طرح درس که مدت‌ها است تجدید نظری در آن صورت نگرفته است، می‌توان موارد مفیدتر، منسجم‌تر و کاربردی‌تر در آن گنجانده که می‌تواند کارآموزی را از حالت یکنواختی و بی‌برنامگی خارج کند و موارد عملی‌تر و همسوتر با کلمه کارآموزی به کارآموز ارائه دهد. علاوه بر آن گروه آموزشی خود را ملزم می‌دانستند که مهارت‌های غیرفنی نیز باید در این دوره به کارآموز عرضه شود تا کارآموز بتواند به‌صورت عملی این مهارت‌ها را خصوصاً در حیطه کاری خود در آینده به کار گیرد، اما نتایج نشان داد که این مهارت‌ها به صورت عملی در اختیار دانشجو قرار نمی‌گیرد. لذا گروه آموزشی می‌بایستی بیشتر به این مساله توجه داشته باشند و دانشجو را در این محور به‌خوبی یاری کنند. همچنین مربیان با حضور خود در عرصه باید بیش از پیش هماهنگی‌های لازم را با مراکز انجام دهند و اقدامات لازم جهت معرفی دانشجویان به مراکز بسیار الزامی دیده می‌شود زیرا در شرایطی که مربیان حضور نداشتند همکاری کارکنان با دانشجویان چندان مطلوب ارزیابی نشد که با یک معرفی نامه به ایتن مشکلات پاسخ داده می‌شد. بنابراین از نتایج مطالعه چنین بر می‌آید که حضور فعال مربی آموزشی و استاد در عرصه بیشترین تاثیر را در افزایش انگیزه و علاقه به حضور در فعالیت‌های عملی کارآموزی داشته باشد و باعث دلگرمی دانشجویان شده و آنان را به حضور فعال در عرصه تشویق کند که

References

1- Rouzbahani F, Sheykhtaheri A, Farzandipour M,

RanghrazJeddi F, MobarakGhamsari Z. Evaluation

of training educator's performance from point of views of medical record students in Kashan University of Medical Sciences, Iran. *Health Information Management*. 2011; 8(2): 251-257 (Persian).

2- Tabrizi J, Mardani L, Kalantari H, Hamzehei Z. Clerkship from the perspective of students of health services management and family health in Tabriz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*. 2011; 10(4): 439-450(Persian).

3- Mirmoghtadaei Z, Karamaliyan H. Comparison of compliance of program courses and midwifery training with job requirements views of teachers and midwives working in Isfahan. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 11(2):163-164(Persian).

4-Aein F, Alhani F, Anoosheh M. Using the educational experience of the nursing students in the last term in the clinical education of the first term students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009 Aut; 9(3): 191-199(Persian).

5- Mahmoudi far Y. Field clinical educations in the view of educational instructors and nursing students. *Journal of Learning Strategies*. 2009; 2(1): 7-12 (Persian).

6- Doulani A, Hariri N, Hassanzadeh M, Valinejadi A. A review of qualitative research and current data analysis software. *Health management journal*. 2012; 15(47):77-90(Persian).

7- Mortazavi F, Mirzaii K. Reason of, barriers to, and outcomes of husbands' involvement in prenatal

and intrapartum care program based on midwives' experiences: a qualitative study. *Arak Medical University Journal (AMUJ)*. 2012; 15(60): 104-115(Persian).

8- Heravi-Karimooi M, Rejeh N, Anoosheh M, Alhani F. Nursing students' comprehension of community health nursing training in field: A qualitative research. *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*. 2011; 11(5): 526-538(Persian).

9- Donna M. Paul M, Allan H, Eric B. Do clerkship directors think medical students are prepared for the clerkship years? *Academic Medicine*. 2004;79:56-61.

10- Dehgani Kh, Dehgani H, Fallah Zadeh H. The problem of clerkship from students & educational groups' perspective in the Yazd Nursing University. *Iranian Journal of Medical Education*. 2005; 5(1): 25-33(Persian).

11- Jafari F, Valiyani M. Training evaluation in terms of management science students in Isfahan University. *Iranian Journal of Medical Education*. 2002; 5: 20-26(Persian).

12- Kogan J R, Lin Hemmer P, Bellini L M, et al. The impact of resident duty hours reform on the internal medicine core clerkship: Results from the clerkship directors in internal medicine survey. *Academic Medicine*. 2006; 81:1038-1044.

13- Abedini S, Aghamolaei T, Jomezadeh A, Kamjo A. The problem of clerkship from student's perspective in the Zahedan Nursing University. *Medicine Journal of Hormozghan*. 2009; 12(4): 249-253.

Archive of SID

Clerkship of Public Health from the Students and the Faculty Perspective: A Qualitative Research

Parvizrad P^{1,2}, Rezaei S³

¹Faculty of Health & Health Sciences Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

²Hospital Management Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³Faculty of Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

Corresponding Author: Rezaei S, Faculty of Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

Email: rezaei.sara@gmail.com

Received: 18 Mar 2013 **Accepted:** 7 Oct 2013

Background and Objective: Public health graduates are experts who together with other health workforce will be responsible for provision, maintenance and promotion of community health. To do this important job, the students must gain the necessary knowledge and skills principally at clerkship period. This research was done with the purpose of examining the public health clerkship course by knowing about the viewpoints of the related faculty members and students at Mazandaran University of Medical Sciences.

Materials and Methods: In this qualitative study, a purposive sampling was used to select the subjects from the population of trainees, graduates and the faculty members of public health. Semi-structured interviews were conducted. The results of the interviews led us to select the next sample, until no fresh ideas were gained. After gathering data from 11 persons, the results of the study were investigated by means of content analysis methodology.

Results: By analyzing research data, five key themes were identified including clerkship curriculum, expectations from clerkship, motivation of students for clerkship involvement, training of non-technical skills, and clerkship planning and management.

Conclusion: The results of this study demonstrated that lack of integrated planning is the most significant issue causing major setbacks for students' clerkship. So it is indispensable for officials to improve the quality of clerkship through more incorporated plans.

Keywords: Clerkship, Public health, Qualitative research.